

Sektorske analize. Kemijska industrija

Rašić Bakarić, Ivana

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2022**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:255809>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

ožujak 2022. broj 93 godina 11

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Kemijska industrija

Autorica Ivana Rašić

Sadržaj

3 Glavni sektorski pokazatelji

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bilježi međugodišnji pad od 12,9 posto. Industrija proizvoda od gume i plastike istovremeno ostvaruje međugodišnji rast od 4,7 posto.

8 Trendovi

Proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bila je manja za 23,3 posto u odnosu na 2016. godinu, dok industrija proizvoda od plastike i gume istovremeno ostvaruje snažan rast od 23,3 posto.

13 Vodeća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2020. godini bili su za 5,2 posto manji nego 2019. godine. Istovremeno, ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume bilježe rast od 0,02 posto.

18 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Dionice Saponije d.d. su u 2021. na međugodišnjoj razini zabilježile rast vrijednosti od 119,6 posto te se na popisu dionica s najvećim rastom u prošloj godini nalaze na osmom mjestu.

19 Kemijski sektor u EU-27

Proizvodnja kemijskog sektora Europske unije je u 2021. godini [razdoblje od siječnja do rujna] zabilježila međugodišnji rast od 7 posto, što je bilo ispod rasta prerađivačke industrije od 10,7 posto. Gledano na globalnoj razini, proizvodnja kemijskog sektora je tijekom prva tri tromjesečja 2021. godine zabilježila međugodišnji rast od 8,5 posto.

23 Zaključak i očekivanja

Prema viziji CEFIC-a, europska kemijska industrija će se do sredine ovog stoljeća pozicionirati u samo središte europskog kružnog gospodarstva čime će se doprinijeti rješavanju globalnih izazova vezanih uz oskudne resurse, smanjenju emisija stakleničkih plinova putem bolje uporabe i ponovne uporabe i recikliranja materijala koji već postoje u gospodarstvu, smanjenju otpada, stvaranju novih zanimanja i radnih mjesta i poticanju gospodarskog rasta.

Glavni sektorski pokazatelji

“**Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bilježi međugodišnji pad od 12,9 posto, dok industrija proizvoda od gume i plastike istovremeno ostvaruje međugodišnji rast od 4,7 posto.**

— Sektor prerađivačke industrije Europske unije je u razdoblju od siječnja do rujna 2021. godine zabilježio međugodišnji rast od 10,7 posto, a kemijski sektor od 7 posto [CEFIC, 2021]. Gledano na globalnoj razini, proizvodnja kemijskog sektora je tijekom prva tri tromjesečja 2021. godine zabilježila rast od 8,5 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U hrvatskom je gospodarstvu ukupna industrijska proizvodnja u 2021. godini ostvarila međugodišnji rast od 6,2 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda zabilježila međugodišnji pad od 12,9 posto, dok je industrija proizvoda od gume i plastike zabilježila međugodišnji rast od 4,7 posto.

Kemijski sektor definiran na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti [NACE Rev. 2, odnosno Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.] u širem smislu obuhvaća proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda [odjeljak C20], proizvodnju proizvoda od gume i plastike [odjeljak C22] te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka [odjeljak C21]¹. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, polimera, prerađevina od gume i plastike, sredstava za pranje te boja i lakova.

¹ Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

Tablica 1.
Glavni sektorski
pokazatelji,
međugodišnje stope
promjene u 2020. i 2021.
godini, u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	2020.	2021.
Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda - C20		
Proizvodna aktivnost	11,3	-12,9
Zaposlenost	-1,2	3,0
Bruto plaće (nominalno)	3,5	3,5
Industrija proizvoda od gume i plastike - C22		
Proizvodna aktivnost	-7,5	4,7
Zaposlenost	3,7	-0,7
Bruto plaće (nominalno)	4,6	4,5

Prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2019. godine, udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske iznosio je 0,9 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,4 posto, a proizvodnja proizvoda od gume i plastike 0,52 posto BDP-a te godine.

Istovremeno je udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti (BDV-u) prerađivačke industrije iznosio 3,3 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 3,8 posto. Za usporedbu, godinu dana ranije u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda ostvareno je 2,1 posto, a u industriji proizvoda od gume i plastike 4 posto BDV-a cjelokupne prerađivačke industrije.

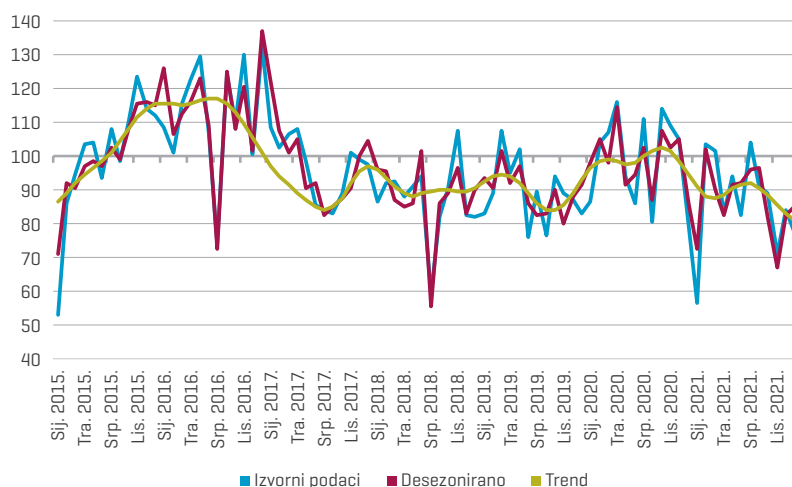
U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2021. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s udjelom od 7,2 posto. Gledano izdvojeno, industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačkog sektora 2021. godine sudjelovala je s 2,5 posto, a industrija plastike i gume s 4,7 posto. Sektor kemijske industrije u ukupnoj je zaposlenosti hrvatskog gospodarstva u 2021. godini sudjelovao s 1,2 posto.

Ukupna industrijska proizvodnja je u 2021. godini ostvarila međugodišnji rast od 6,2 posto. Usporedbe radi, godinu dana ranije industrijska proizvodnja zabilježila je međugodišnji pad od 2,7 posto, dok je 2019. godine ostvarila skromni međugodišnji rast od 0,5 posto. Gledano po odjeljcima nacionalne klasifikacije djelatnosti, najveći međugodišnji rast u 2021. godini zabilježen je u proizvodnji računala te elektroničkih i optičkih proizvoda (20,4 posto), nakon koje slijede proizvodnja metala i djelatnost tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa s međugodišnjim rastom od 17,9 posto, proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme s rastom od 12,3 posto te proizvodnja pića koja je zabilježila međugodišnji rast od 12,1 posto. S druge strane, najveći međugodišnji pad proizvodnje prošle je godine

zabilježen u proizvodnji duhanskih proizvoda [-18,3 posto], u pomoćnim uslužnim djelatnostima u rudarstvu [-16,7 posto] te u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda [-12,9 posto].

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, 2015. = 100, od 2015. do 2021.

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bilježi međugodišnji pad od 12,9 posto (tablica 1). Za usporedbu, ova je industrija u 2019. i 2020. godini ostvarivala međugodišnji rast, i to od 2,3 i 11,3 posto. Promotrite li se desezonirani podaci prema kojima je proizvodna aktivnost kemikalija i kemijskih proizvoda u posljednjem tromjesečju 2021. smanjena za 14,6 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, za pretpostaviti je da oporavak neće uslijediti u prvom dijelu 2022. godine.

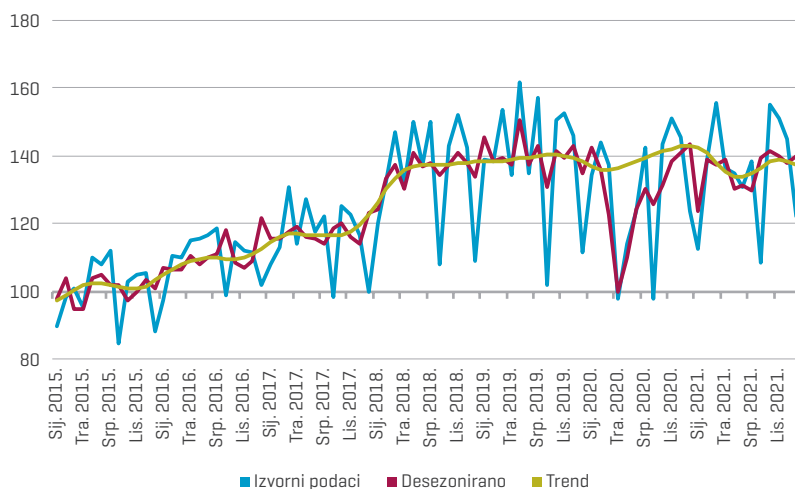
Usprkos međugodišnjem padu proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, zaposlenost i plaće bilježe međugodišnji rast. U odnosu na 2020. godinu, u 2021. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji nominalno povećale za 3,5 posto, dok se zaposlenost u prosjeku povećala za 3 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2021. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda iznosila je 9.372 kune, što je bilo 4,7 posto ispod prosjeka gospodarstva te 6,2 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Industrija proizvoda od gume i plastike nakon međugodišnjeg pada od 7,5 posto u 2020. godini, u 2021. godini ostvaruje međugodišnji rast, od 4,7 posto. Usporedbe radi, u 2019. godini ova je industrija zabilježila međugodišnji rast od 3,7, a u 2018. godini od 16,2 posto. Promotrite li se desezonirani podaci prema kojima ova industrija u posljednjem tromjesečju 2021. godine bilježi povećanje proizvodne aktivnosti za 1,7 posto u odnosu

na prethodno tromjesečje, može se pretpostaviti da će se pozitivna kretanja nastaviti i tijekom ove godine (slika 2).

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. = 100, od siječnja 2015. do listopada 2021. godine

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Oscilatorna kretanja proizvodne aktivnosti industrije proizvoda od gume i plastike tijekom 2020. i 2021. godine nisu se negativno odrazila na kretanje plaća, dok je zaposlenost zabilježila pad. Tako su u 2021. godini prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile nominalni rast od 4,5 posto na međugodišnjoj razini, a zaposlenost je smanjena za 0,4 posto. Unatoč povećanju plaća, plaće u industriji proizvoda od gume i plastike su i dalje među najnižima u sektoru prerađivačke industrije. Niže plaće su u djelatnosti ostale prerađivačke industrije, industriji namještaja i drvenoj industriji, tekstilnoj i odjevnoj industriji te proizvodnji i preradi kože i proizvoda od kože. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2021. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 7.787 kuna, što je bilo za 20,8 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 11,7 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Dok su cijene proizvođača na razini cjelokupne prerađivačke industrije u prosincu 2021. u usporedbi s prosincem 2020. godine zabilježile snažan rast od 9,5 posto, rast proizvođačkih cijena u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda u istom razdoblju bio je još snažniji i iznosio 14,7 posto. Istovremeno, cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike povećale su se u prosjeku za 5,9 posto na međugodišnjoj razini.

Za razliku od prerađivačke industrije koja tijekom razdoblja od siječnja do prosinca 2021. bilježi međugodišnji porast proizvodnosti rada od 7,2 posto, proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda ostvaruje pad od 10,4 posto. Industrija gume i plastike istovremeno bilježi

CIJENE PROIZVOĐAČA KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U PROSINCU 2021. GODINE ZABILJEŽILE SU MEĐUGODIŠNJI RAST OD 14,7 POSTO, A CIJENE PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD GUME I PLASTIKE OD 5,9 POSTO.

povećanje proizvodnosti rada od 4 posto. Pad proizvodnosti rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda može se pripisati snažnijem smanjenju proizvodne aktivnosti popraćenom povećanjem zaposlenosti tijekom istog razdoblja. S druge strane, porast je proizvodnosti rada industrije plastike i gume posljedica istovremenog rasta njezine proizvodne aktivnosti i pada zaposlenosti.

U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do prosinca 2021. godine, kemijski je sektor² sudjelovao s 10,9 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala sa 6,9 posto, a prerada plastike i gume s 4 posto, dok je u ukupnom uvozu prerađivačke industrije sudjelovao s 14,9 posto [9,8 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 5,1 posto prerada plastike i gume]. U odnosu na prethodnu godinu, izvoz kemijskog sektora u 2021. godini povećan je za 28,4 posto, a uvoz za 24,5 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom bilježi rast izvoza od 29,9, a uvoza od 24 posto. Istovremeno, u industriji polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike izvoz raste neznatno brže od uvoza. Tako je u razdoblju od siječnja do prosinca 2021. godine izvoz industrije plastike i gume na međugodišnjoj razini povećan za 25,8, a uvoz za 25,4 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini iznosio je 10,2 milijarde kuna, a proizvoda od gume i plastike 4,8 milijardi kuna.

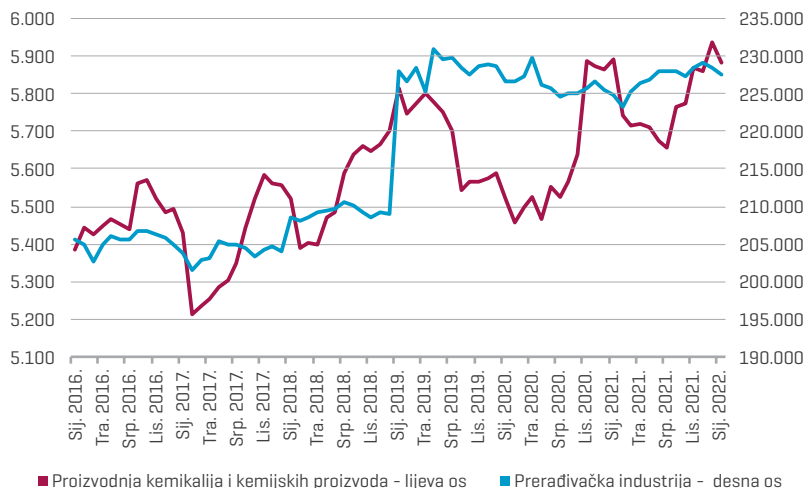
² Kemijski sektor uključuje industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

Trendovi

U odnosu na 2016. godinu, ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bila manja za 23,3 posto. Ipak, ova industrija istovremeno bilježi povećanje zaposlenosti (slika 3). Tako je u siječnju 2022. godine industrija kemikalija i kemijskih proizvoda zapošljavala 5.881 radnika, što je 496 (ili 9,2 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2016. godine. Opisana kretanja nisu utjecala na promjenu udjela industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, koji se zadržao na razini od 2,6 posto iz 2016. godine. Ipak, važno je napomenuti da u usporedbi sa siječnjem 2021. u siječnju ove godine ova industrija bilježi pad zaposlenosti (10 radnika manje).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, od siječnja 2016. do siječnja 2022.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 2 prikazuje podatke o prosječnim mjesečnim bruto plaćama isplaćenima u ovoj industrijskoj grani od 2016. do 2021. godine (godišnji prosjeci). Prosječne bruto plaće isplaćene u 2021. godini u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bile su nominalno veće za 19,9 posto u odnosu na prosjek 2016. godine. Usporedi li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda i plaća isplaćenih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2016. do 2021.

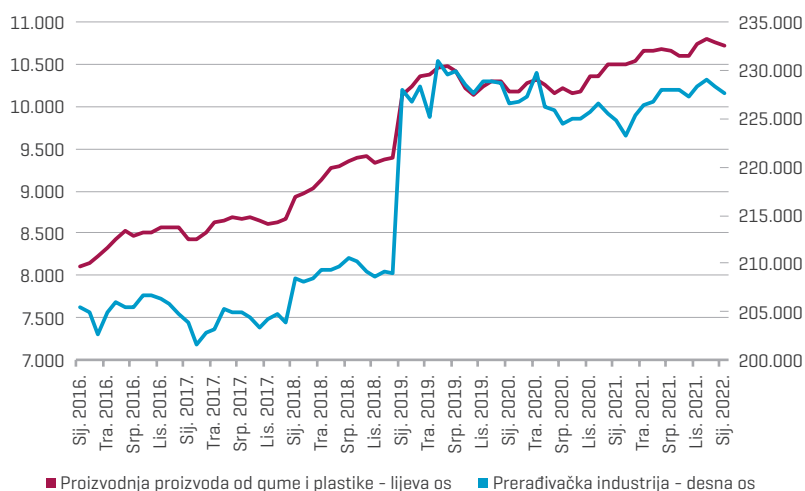
PROIZVODNJA INDUSTRIJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2021. GODINI BILA JE MANJA ZA 23,3 POSTO U ODNOSU NA 2016.

godine, vidljivo je kako su tijekom cijelog promatranog razdoblja plaće isplaćene u ovoj industriji bile iznad prosjeka prerađivačke industrije, no ispod državnog prosjeka. Premda su se 2016. godine prosječne bruto plaće isplaćene u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda približile prosjeku hrvatskog gospodarstva [99,9 posto državnog prosjeka], u 2020. i 2021. godini odstupanje u odnosu na državni prosjek ponovno se povećava [97,3 i 96,7 posto državnog prosjeka].

Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, industrija prerade plastike i gume tijekom razdoblja od 2016. do 2021. godine uglavnom bilježi pozitivna kretanja, s iznimkom pandemijske 2020. godine (slika 2). Nakon četiri godine uzastopnog međugodišnjeg rasta proizvodne aktivnosti ove industrije [10,1 posto u 2016., 4,8 posto u 2017., 16,2 posto u 2018. i 3,6 posto u 2019. godini], u 2020. godini je uslijedio njen pad od 7,5 posto. Ipak, međugodišnji rast proizvodne aktivnosti industrije prerade plastike i gume zabilježen u 2021. godini naznaka je njenog oporavka. Kao rezultat opisanih kretanja, ukupna je proizvodnja industrije prerade plastike i gume u 2021. bila veća za 23,3 posto u odnosu na 2016. godinu.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od siječnja 2016. do siječnja 2022.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bile su veće za 12,1 posto u odnosu na prethodnu godinu, a cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike za 2,7 posto.

Industrija gume i plastike je u siječnju 2022. zapošljavala 10.721 radnika, što je u usporedbi s istim mjesecom 2016. godine 2.614 radnika [32,2 posto] više. Iz slike 4 vidljivo je da je, uz manje oscilacije, promatrano razdoblje od siječnja 2016. do siječnja 2022. godine obilježeno povećanjem broja zaposlenih industrije proizvoda od gume i plastike [slika 4]. Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, koja od 2016. do 2021. godine bilježi konstantan udio u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, udio industrije prerade plastike i gume raste, i to s 3,9 posto u siječnju 2016. na 4,7 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2021. godini u industriji prerade plastike i gume bile su nominalno veće za 29 posto u odnosu na prosjek 2016. godine. Posljedica je to kontinuiranog rasta prosječnih mjesečnih bruto plaća ove industrije tijekom cijelog promatranog razdoblja. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog je razdoblja od 2016. do 2021. godine bila ispod prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva. U odnosu na prosjek prerađivačke industrije, prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene u industriji prerade plastike i gume kretale su se u rasponu od 85,7 posto [2016.] do 91,4 posto [2019.], dok su se u odnosu na prosjek hrvatskog gospodarstva kretale u rasponu od 76,7 posto [2016.] do 80 posto [2019.].

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2016. – 2021.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.752	8.055	8.448	8.766	9.216	9.599
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.940	7.230	7.624	7.674	8.396	8.745
Hrvatska = 100	89,5	89,8	90,2	87,5	91,1	91,1
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u kunama)	7.742	7.955	8.273	8.665	8.968	9.285
Prerađivačka industrija = 100	111,6	110,0	108,5	112,9	106,8	106,2
Hrvatska = 100	99,9	98,8	97,9	98,8	97,3	96,7
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u kunama)	5.945	6.253	6.659	7.013	7.337	7.667
Prerađivačka industrija = 100	85,7	86,5	87,3	91,4	87,4	87,7
Hrvatska = 100	76,7	77,6	78,8	80,0	79,6	79,9

Izvor: Državni zavod za statistiku.

PROIZVODNJA INDUSTRIJE PRERADE PLASTIKE I GUME U 2021. BILA JE VEĆA ZA 23,3 POSTO U ODNOSU NA 2016. GODINU.

Nakon međugodišnjeg pada cijena proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda zabilježenog u pandemijskoj 2020. godini (-1,9 posto), u 2021. godini uslijedio je snažan međugodišnji rast od 12,1 posto [tablica 3].

Nakon što su cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike tri godine zaredom bilježile negativne međugodišnje stope promjene (2017., 2018. i 2019.), u 2020. godini bilježe međugodišnji pad od 1,3 posto, da bi u 2021. godini uslijedio međugodišnji rast cijena proizvođača od 2,7 posto [tablica 3].

Tablica 3.

Godišnji verižni indeksi proizvođačkih cijena na domaćem tržištu, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2017. – 2021.

Indeksi proizvođačkih cijena	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Prerađivačka industrija	100,9	99,3	109,4	100,2	101,0
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	99,3	100,9	110,1	98,1	112,1
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	101,9	101,2	109,2	98,7	102,7

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2021. godini bio veći za 65,1 posto u odnosu na 2016. godinu, a uvoz za 59,2 posto.

Tablica 4 prikazuje kretanje vanjskotrgovinske razmjene kemijskog sektora tijekom razdoblja od 2016. do 2021. godine. Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini bio je veći za 65,1 posto u odnosu na 2016. godinu, a uvoz za 59,2 posto. Uslijed snažnijeg povećanja izvoza u odnosu na uvoz tijekom promatranog razdoblja, pokrivenost uvoza izvozom ove industrije povećana je za 1,6 postotnih bodova (s 42,3 na 43,9 posto). Tijekom promatranog razdoblja najviše vrijednosti i izvoza i uvoza industrija kemikalija i kemijskih proizvoda ostvarila je upravo u 2021. godini (1,1 milijardu eura izvoza i 1,2 milijarde eura uvoza). Istovremeno, najnižu vrijednost i izvoza i uvoza ova je industrija zabilježila 2016. godine, 643,1 milijun eura izvoza i 783,7 milijardi eura uvoza. Proizvodnja proizvoda od

“Pokrivenost uvoza izvozom kemikalija i kemijskih proizvoda porasla je s 42,31 posto u 2016. na 43,9 posto u 2021. godini.

gume i plastike te proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda je u razdoblju od 2016. do 2021. godine zabilježila kumulativni rast izvoza od 54,6 posto, a uvoza od 52,2 posto. Uslijed snažnijeg rasta izvoza od uvoza, došlo je do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i porasta pokrivenosti uvoza izvozom ove grane. Tako je pokrivenost uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike te ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda porasla sa 67,1 posto u 2016. na 68,2 posto u 2021. godini. Porast pokrivenosti uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike pokazatelj je postupnog smanjivanja uvozne ovisnosti o sirovinama kao i njenog preusmjerenja na plasman na inozemnom tržištu.

Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2016. – 2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2021. 2016.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda							
Izvoz (u milijunima eura)	643,1	728,5	795,6	855,6	817,3	1.061,7	165,1
Prerađivačka industrija (u %)	5,9	5,8	6,1	6,2	6,4	6,9	1 p.b.
Uvoz	1.520,2	1.655,9	1.879,4	1.965,2	1.951,4	2.419,5	159,2
Prerađivačka industrija (u %)	8,8	8,7	9,1	8,8	9,4	9,8	1 p.b.
Pokrivenost uvoza izvozom (u %)	42,3	44,0	42,3	43,5	41,9	43,9	1,6 p.b.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike te proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda							
Izvoz (u milijunima eura)	783,7	849,3	937,0	1.005,4	1.012,5	1.211,7	154,6
Prerađivačka industrija (u %)	7,2	6,8	7,2	7,3	7,9	7,9	0,7 p.b.
Uvoz	1.167,6	1.287,7	1.419,6	1.480,0	1.441,5	1.777,6	152,2
Prerađivačka industrija (u %)	6,7	6,7	6,9	6,6	6,9	7,2	0,5 p.b.
Pokrivenost uvoza izvozom (u %)	67,1	66,0	66,0	67,9	70,2	68,2	1 p.b.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Poslovanje vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom 2020. godine obilježio je pad ukupnih prihoda i povećanje dobiti (tablica 5). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2020. gotovo bili manji za 5,2 posto u odnosu na 2019. godinu. Premda je i 2019. godine deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije kumulativno poslovalo s dobiti (u visini od 214,9 milijuna kuna), u usporedbi s prethodnom godinom kumulativna dobit deset najvećih trgovačkih društava ove industrije ostvarena 2020. godine više je nego udvostručena (rast od 131,1 posto).

Prema podacima za 2020. godinu, deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnim prihodima ove industrije sudjelovalo je sa 65 posto (FINA, 2021). Prema istom izvoru, u 2020. godini u djelatnosti C20 "Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda" bio je aktivan 401 poslovni subjekt, a ukupni prihod djelatnosti iznosio je 6,1 milijardu kuna.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2019. i 2020.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., ACG Europe d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Meteor Grupa – Labud d.o.o., Hempel d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o., Scott Bader d.o.o., Ireks Aroma d.o.o. i Adriatica Dunav d.o.o.

Izvor: FINA.

	2019.	2020.	2020./2019.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	4.176,6	3.959,8	94,8
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	214,9	496,5	231,1
Broj zaposlenih	3.507,0	3.531,0	100,7
Bruto marža (u %)	5,1	14,3	9,2 p.b.
Profitabilnost imovine (u %)	5,7	13,3	7,6 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,2	1,1	94,2
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,2	1,1	99,0
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,6	2,5	158,5
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,48	0,33	68,2

Značajno međugodišnje povećanje kumulativne dobiti na razini deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2020. BILI SU ZA 5,2 POSTO MANJI NEGO 2019. GODINE.

proizvoda u 2020. godini najvećim je dijelom rezultat povećanja dobiti dvaju društava, Petrokemije d.d. i Saponije d.d. Za razliku od 2019. kada je Petrokemija d.d. ostvarila bruto dobit od 140,4 milijuna kuna, u 2020. godini ostvarena je bruto dobit u visini od 260 milijuna kuna. S druge strane, Saponia d.d. je nakon negativnog poslovnog rezultata ostvarenog u 2019. [-26,5 milijuna kuna], 2020. godinu zaključila s bruto dobiti u visini od 80,3 milijuna kuna. Smanjenje prihoda deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda praćeno povećanjem zaposlenosti rezultiralo je smanjenjem proizvodnosti rada od 5,8 posto.

Tablica 6.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2020.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Petrokemija d.d.	1.805,4	0,25	2,9	14,7
Saponia d.d.	543,4	0,34	1,9	14,8
ACG Europe d.o.o.	247,7	0,61	1,8	6,6
Messer Croatia Plin d.o.o.	241,7	0,13	4,3	17,5
Meteor Grupa – Labud d.o.o.	211,9	0,77	0,8	8,0
Hempel d.o.o.	209,7	0,30	2,2	11,9
Chromos-Svjetlost d.o.o.	198,3	0,08	10,2	13,7
Scott Bader d.o.o.	184,2	0,46	1,3	6,7
Ireks Aroma d.o.o.	175,8	0,08	8,0	8,6
Adriatica Dunav d.o.o.	141,7	0,69	1,6	-2,8

Izvor: Izračun autorice prema podacima FINA-e.

Koeficijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda iznosio je 2,5 u 2020., što je znatno iznad vrijednosti tog koeficijenta iz 2019. godine, od 1,6 [tablica 5]. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti veća od 1,5 ukazuje na nepostojanje poteškoća vodećih

trgovačkih društava ove industrije u održavanju likvidnosti. Vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih deset trgovačkih društava u kemijskoj industriji u 2020. godini smanjena je za 31,8 posto u odnosu na 2019. godinu te ukazuje na postojanje problema prevelike zaduženosti promatranih društava.

Mjereno ukupnim prihodima, na vrhu ljestvice deset vodećih društava kemijske industrije u 2020. godini nalaze se redom Petrokemija d.d. [s 1,8 milijardi kuna ukupnih prihoda], Saponia d.d. [s 543,4 milijuna kuna ukupnih prihoda], ACG Europe d.o.o. [s 247,7 milijuna kuna ukupnih prihoda] i Messer Croatia Plin d.o.o. [s 241,7 milijuna ukupnih prihoda]. Zatim slijede društva Meteor Grupa – Labud d.o.o., Hempel d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o., Scott Bader d.o.o., Ireks Aroma d.o.o. te Adriatica Dunav d.o.o.

Prema podacima FINA-e, povećanje prihoda u 2020. u odnosu na 2019. godinu ostvarila su svega četiri društva: ACG Europe d.o.o. [73,2 posto], Meteor Grupa – Labud d.o.o. [16,7 posto], Saponia d.d. [6,8 posto] i Messer Croatia Plin d.o.o. [5,2 posto]. S druge strane, najveći međugodišnji pad prihoda zabilježila su društva Adriatica Dunav d.o.o. [-23,3 posto] i Petrokemija d.d. [-15,4 posto], iza kojih slijede Ireks Aroma d.o.o. [-8,5 posto], Scott Bader d.o.o. [-4,2 posto], Hempel d.o.o. [-0,9 posto] i Chromos-Svjetlost d.o.o. [0,1 posto].

Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima, Petrokemija d.d. je u 2021. godini ostvarila ukupne prihode od 2.148 milijuna kuna te ukupne rashode od 2.188,7 milijuna kuna, što je rezultiralo gubitkom od 5,6 milijuna kuna ili 0,3 posto ukupnih prihoda [Petrokemija d.d., 2022]. Negativan rezultat poslovanja Petrokemije u 2021. godini posljedica je snažnog rasta cijena prirodnog plina i europskih emisijskih jedinica za CO₂ uslijed gospodarskih poremećaja globalnog gospodarstva. U usporedbi s 2020. godinom ukupni prihodi ostvaruju rast od 21 posto. Prihodi od prodaje pritom bilježe međugodišnji rast od 20 posto, i to kao rezultat povećanja cijena mineralnog gnojiva. Kapitalna ulaganja u 2021. godini iznosila su 131 milijun kuna, što je rast od 141 posto u usporedbi s prethodnom godinom. Pored gospodarske krize, negativan utjecaj na proizvodnu aktivnost Petrokemije prošle godine imao je i razoran potres koji je potkraj 2020. godine pogodio Sisačko-moslavačku županiju. Potres je ošteti i proizvodna postrojenja društva, a njihova sanacija je trajala i u posljednjem tromjesečju 2021.

Prema podacima FINA-e, u 2020. godini je u djelatnosti C22 "Proizvodnja proizvoda od gume i plastike" bilo aktivno 794 poslovnih subjekata koji su ostvarili ukupne prihode od 6,7 milijardi kuna, što je činilo 27 posto ukupnih prihoda ove industrije. Analiza financijskih pokazatelja deset vodećih

“Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2020. godini ostali su na gotovo istoj razini iz 2019. godine.

trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje proizvoda od plastike i gume ukazuje na usporavanje kretanja sektora tijekom 2020. godine [tablica 7].

Osnovna obilježja poslovanja promatrane grupe proizvođača proizvoda od plastike i gume su stagnacija prihoda, pad zaposlenosti te poslovanje s dobiti. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2020. godini iznosili su 2,3 milijarde kuna i bili veći za 0,02 posto u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih smanjen je s ukupno 1.928 u 2019. na 1.873 u 2020. godini [pad od 2,9 posto]. Deset vodećih proizvođača u obje promatrane godine, 2019. i 2020., kumulativno je poslovalo s dobiti, pri čemu u 2019. godini ostvaruju kumulativnu dobit od 124 milijuna kuna, a u 2020. u visini od 176,4 milijuna kuna [rast od 42,3 posto].

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2019. i 2020.

	2019.	2020.	2020./2019.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	2.333,1	2.333,6	100,0
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	124,0	176,4	142,3
Broj zaposlenih	1.928	1.873	97,1
Bruto marža (u %)	5,3	7,6	142,2
Profitabilnost imovine (u %)	6,6	9,6	144,4
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,2	1,3	103,0
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,4	1,4	100,3
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,6	1,9	117,3
Koeficijent ukupne zaduženosti	2,0	0,4	20,8

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Bomark Pak d.o.o., Gumiiimpex-GRP d.d., Muraplast d.o.o., Aquaestil plus d.o.o., Vargon d.o.o., Marlex d.o.o., Sipro d.o.o., Alpla d.o.o., Bifix d.o.o. i Heplast-pipe d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima FINA-e.

Snažniji pad zaposlenosti [-2,9 posto] od pada prihoda rezultirao je povećanjem proizvodnosti rada od 3 posto. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti deset vodećih proizvođača plastike i gume od 1,9 ukazuje da društva nemaju značajnih poteškoća u podmirivanju kratkoročnih obveza tijekom 2020. godine. Vrijednost koeficijenta zaduženosti u 2020. godini poprima vrijednost od 0,40. U istom razdoblju koeficijent obrtaja ukupne imovine ostaje na istoj razini iz 2019. godine (1,4). Dok je u 2019. godini svaka kuna imovine deset vodećih proizvođača plastike i gume rezultirala sa 6,6 kuna prihoda, u 2020. godini je na svaku kunu imovine bilo ostvareno 9,6 kuna prihoda. Nakon pokrića proizvodnih troškova promatranim društvima u 2020. godini ostalo je 7,6 posto, a u 2019. godini 5,3 posto ukupnih prihoda.

Gledano na razini pojedinih društava, povećanje ukupnih prihoda u 2020. u odnosu na 2019. ostvarilo je šest vodećih proizvođača plastike i gume, pri čemu su najveće povećanje ostvarili Heplast-pipe d.o.o. (15,7 posto) i

Marlex d.o.o. [9,8 posto]. Zatim slijede Vargon d.o.o. [8,6 posto], Aquaestil plus d.o.o. [7,7 posto], Muraplast d.o.o. [5,4 posto] i Bifix d.o.o. [2,3 posto]. S druge strane, Alpla d.o.o. bilježi najveći pad ukupnih prihoda na međugodišnjoj razini, i to od 20,5 posto, društvo Sipro d.o.o. od 7,7 posto, Bomark Pak d.o.o. od 5,2 posto, a Gumiimpex-GRP d.d. od 0,3 posto. Alpla d.o.o. je jedino društvo među vodećih deset proizvođača plastike i gume koje je 2020. godinu zaključilo s gubitkom [1,4 milijuna kuna]. Najveću bruto dobit u 2020. ostvarili su Gumiimpex-GRP d.d. [46,8 milijuna kuna], Muraplast d.o.o. [31,1 milijun kuna], Vargon d.o.o. [23,7 milijuna kuna] i Aquaestil plus d.o.o. [23,6 milijuna kuna]. Najveću likvidnost u 2020. godini zabilježio je Bifix d.o.o. [10,4], iza kojeg slijede Aquaestil plus d.o.o. [2,4] i Gumiimpex-GRP d.d. [2,2]. Najslabija sposobnost financiranja kratkoročnih obveza obilježila je poslovanje Bomark Paka d.o.o. [1,3].

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2020.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Bomark Pak d.o.o.	527,63	0,57	1,3	1,8
Gumiimpex-GRP d.d.	440,49	0,35	2,2	10,6
Muraplast d.o.o.	365,66	0,33	1,8	8,5
Aquaestil plus d.o.o.	199,62	0,37	2,4	11,8
Vargon d.o.o.	159,92	0,45	1,5	14,8
Marlex d.o.o.	148,72	0,47	1,9	14,4
Sipro d.o.o.	138,41	0,52	1,8	2,7
Alpla d.o.o.	126,45	0,56	2,0	-1,1
Bifix d.o.o.	115,03	0,17	10,4	7,3
Heplast-pipe d.o.o.	111,67	0,59	1,6	8,6

Izvor: Izračun autorice prema podacima FINA-e.

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Dionice Saponije d.d. su u 2021. na međugodišnjoj razini zabilježile rast vrijednosti od 119,6 posto te se na popisu dionica s najvećim rastom u prošloj godini nalaze na osmom mjestu.

Na Zagrebačku burzu uvrštena su dva trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Petrokemija d.d. i Saponia d.d., dok iz djelatnosti proizvodnje plastike i gume na Zagrebačku burzu nije uvršteno niti jedno društvo. Za razliku od Petrokemije d.d. koja se od 2017. godine ne nalazi ni u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX niti u sastavu sektorskog indeksa CROBEXindustrija, osječka Saponia d.d. nalazi se u sastavu indeksa CROBEX, CROBEXtr te sektorskog indeksa CROBEXindustrija³. U sastavu indeksa CROBEX i indeksa CROBEXtr Saponia d.d. sudjeluje s težinskim udjelom od 0,57 posto. U sastav indeksa CROBEXindustrija društvo Saponia d.d. uvršteno je od 20. ožujka 2020. godine.

Zanimljiv je podatak da je trgovinsku statistiku za 2021. godinu obilježio rast svih indeksa, pri čemu najsnažniji međugodišnji rast od 22,1 posto bilježi indeks CROBEXtr, iza kojeg slijedi CROBEX s rastom od 19,6 posto, zatim indeks CROBEXindustrija [18 posto] te CROBEXplus [11,4 posto]. Dionice Petrokemije d.d. su na međugodišnjoj razini zabilježile pad vrijednosti od 51,54 posto te se nalaze na šestom mjestu od deset dionica s najvećim padom u 2021. godini⁴. S druge strane, dionice Saponije d.d. prošle su godine zabilježile međugodišnji rast vrijednosti od čak 119,6 posto, čime se Saponia d.d. svrstala među deset dioničkih društava s najvećim međugodišnjim porastom cijene dionica [8. mjesto].

³ Sukladno reviziji indeksa CROBEX i indeksa ukupnog prinosa CROBEXtr od 9. rujna 2021. godine, Saponia d.d. nalazi se u sastavu oba ta indeksa.

⁴ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>

Kemijski sektor u EU-27

“Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2021. godini zabilježila međugodišnji rast od 7 posto.

Nakon smanjenja ukupne proizvodnje prerađivačkog sektora (-8,2 posto) i smanjenja ukupne proizvodnje kemijske industrije (-1,8 posto) na razini EU-27 do kojih je 2020. godine došlo zbog krize prouzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, u 2021. je uslijedio oporavak. Proizvodnja kemijskog sektora Europske unije je u 2021. godini (razdoblje od siječnja do rujna) zabilježila međugodišnji rast od 7 posto (CEFIC, 2021). U istom je razdoblju prerađivačka industrija na razini EU-27 zabilježila snažniji međugodišnji rast od 10,7 posto. Gledano na globalnoj razini, proizvodnja kemijskog sektora je tijekom prva tri tromjesečja 2021. godine zabilježila rast od 8,5 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 9). Promotri li se pojedina svjetska tržišta, najsnažniji međugodišnji rast proizvodnje u prva tri tromjesečja 2021. godine može se uočiti u Indiji (12,1 posto) i Kini (11,5 posto). Zatim slijede Južna Koreja (8,4 posto), Latinska Amerika (6,2 posto) i Japan (3,3 posto), a najskromniji međugodišnji rast proizvodne aktivnosti kemijske industrije u visini od 1,8 posto bilježi SAD. Za usporedbu, 2020. godine proizvodnja kemijskog sektora je na globalnoj razini ostvarila pad od 0,1 posto, a najveći pad zabilježen je u Japanu (-12,5 posto) i Indiji (-5,4 posto).

Tablica 9.
Međugodišnje stope kretanja proizvodnje kemijskog sektora, u %, 2019., 2020., I. – IX. 2021.

Izvor: CEFIC (2021).

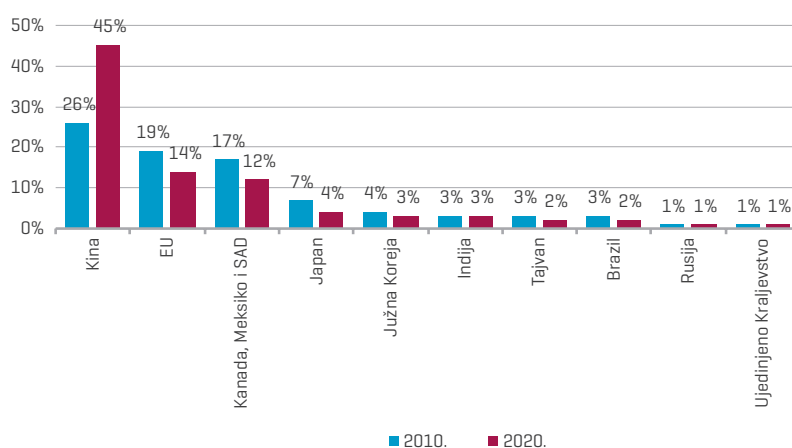
	2019.	2020.	I. – IX. 2021.
Indija	1,2	-5,4	12,1
Kina	4,6	2,9	11,5
Južna Koreja	-1,4	-2,9	8,4
EU-27	-1,2	-1,8	7,0
Latinska Amerika	-1,2	-0,1	6,2
Japan	-0,6	-12,5	3,3
SAD	-5,6	-3,5	1,8
Svijet	1,4	-0,1	8,5

Tijekom prvih osam mjeseci 2021. godine ukupna prodaja kemijskog sektora EU-27 dosegla je vrijednost od 411,6 milijardi eura, što čini rast od

19,4 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Vrijednost izvoza proizvoda kemijske industrije iz skupine država EU-27 u ostatak svijeta u prvih osam mjeseci 2021. godine iznosila je 128,2 milijarde eura, što u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine čini rast od 14,8 posto. Za usporedbu, u istom razdoblju 2020. godine vrijednost izvoza proizvoda kemijske industrije na razini EU-27 zabilježila je međugodišnji pad od 5,5 posto. Istovremeno, uvoz ostvaruje još snažniji rast. Tako je uvoz kemikalija u EU-27 iz država nečlanica u prvih osam mjeseci 2021. godine dosegnuo vrijednost od 102,5 milijardi eura, što je u odnosu na 86,5 milijardi eura uvoza iz istog razdoblja prethodne godine više za 18,4 posto.

Slika 5.
Deset vodećih država prema udjelu u svjetskoj trgovini proizvodima kemijskog sektora, 2010. i 2020.

Izvor: CEFIC (2022).

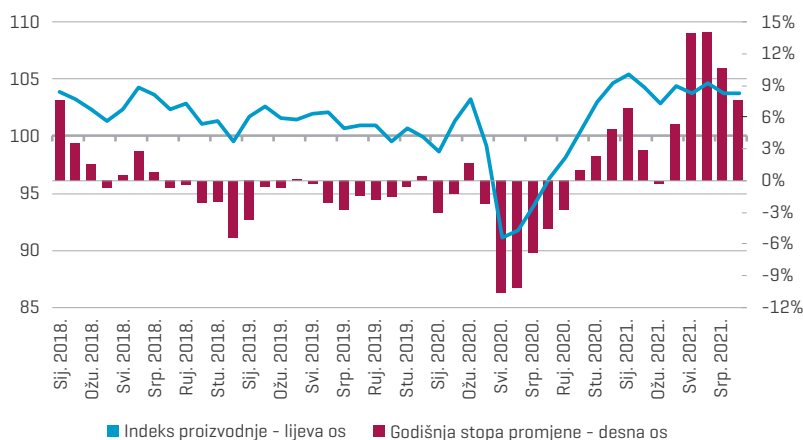
Proizvođačke cijene u prvih devet mjeseci 2021. godine na razini EU-27 bile su 13,3 posto veće u odnosu na isto razdoblje 2020. godine. Na snažan rast cijena proizvođača kemijske industrije u EU-27 ukazuje podatak da su one u rujnu 2021. godine bile čak 23 posto veće nego u srpnju 2020. Snažnom rastu cijena pogodovao je rast cijena nafte, najvažnije sirovine u kemijskoj industriji.

Kemijska industrija Europske unije se s udjelom od 14 posto u ostvarenoj svjetskoj prodaji proizvoda kemijskog sektora u 2020. godini nalazi na drugom mjestu među deset vodećih zemalja svijeta, iza Kine i ispred SAD-a i Japana (slika 5). Gledano dinamički, udio kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu smanjio se tijekom posljednjeg desetljeća. Usprkos povećanju ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije s 456 milijardi eura u 2010. na 499 milijardi eura u 2020. godini, udio EU-27 u ukupnoj svjetskoj prodaji kemikalija u istom se razdoblju smanjio s 19 posto na 14 posto (slika 5). Prema prognozama CEFIC-a, taj će se udio do 2030. godine smanjiti na 10,7 posto. Velik dio očekivanog porasta kemijske proizvodnje na svjetskoj razini prebacit će se na zemlje u razvoju i gospodarstva u tranziciji. Europska unija će se pritom pozicionirati kao lider

u zdravstvenim i ekološkim standardima u području upravljanja kemikalijama s ciljem preuzimanja vodstva u proizvodnji i uporabi održivih kemikalija.

Slika 6.
Kretanje aktivnosti kemijske industrije (desezonirano) od siječnja 2018. do srpnja 2021. godine

Izvor: CEFIC [2022].

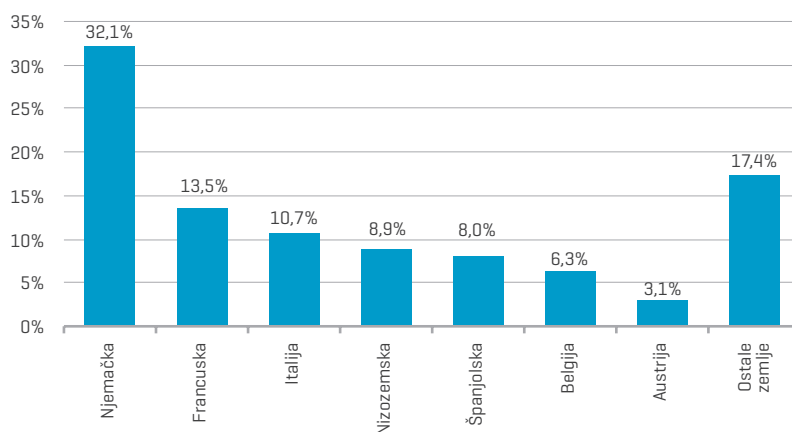
Proizvodi kemijskog sektora Europske unije pokrivaju tri glavna proizvodna područja: osnovne kemikalije ili kemijske tvari, specijalne kemikalije i kemijske proizvode za široku potrošnju. Osnovne kemikalije, odnosno kemijske tvari obuhvaćaju i petrokemijske proizvode zajedno s njihovim derivatima, polimere te osnovne anorganske proizvode. One se proizvode u velikim količinama te se prodaju unutar kemijske industrije kao i u ostalim industrijama, a čine gotovo dvije trećine ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2020. godine (58,2 posto). Pritom petrokemijski proizvodi u ukupnoj prodaji sektora sudjeluju s 26,4 posto, polimeri s 18,8 posto, a osnovni anorganski proizvodi s 13 posto. Istovremeno, specijalne kemikalije u ukupnoj prodaji kemijskog sektora Europske unije sudjeluju s 28,3 posto, a kemijski proizvodi za široku potrošnju s 13,5 posto. Gledano po državama članicama, više od polovice ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2020. godine ostvaruje se u samo tri države, Njemačkoj (32,1 posto), Francuskoj (13,5 posto) i Italiji (10,7 posto) (slika 7). Pridruže li im se Nizozemska, Španjolska, Belgija i Austrija, udio se povećava na 82,6 posto. Udio ostalih država članica u ukupnoj trgovini kemijskog sektora Europske unije istovremeno iznosi 17,4 posto, pri čemu najveći doprinos dolazi od Poljske (3 posto) i Švedske (2,9 posto). Hrvatska s udjelom od 0,7 posto zauzima skromno 22. mjesto na ljestvici država članica EU-a u 2020. godini.

Promotri li se struktura izvoza i uvoza kemijskog sektora EU-a u 2020. godini prema grupama proizvoda, vidljivo je da se više od polovice izvoza odnosi na izvoz specijalnih kemikalija (33,3 posto) i izvoz petrokemijskih proizvoda (24,7 posto). Zatim slijede polimeri s udjelom od 17,3 posto te kemijski proizvodi koji u ukupnom izvozu sudjeluju sa 17,2 posto. Najmanji dio izvoza kemijskog sektora čini izvoz osnovnih anorganskih

proizvoda, 7,6 posto. S druge strane, najveći dio uvoza kemijskih proizvoda otpada na petrokemijske proizvode (36 posto), iza kojih slijede specijalne kemikalije (29,4 posto). Polimeri u ukupnom uvozu sudjeluju sa 16,4 posto, osnovni anorganski proizvodi s 10,9 posto, a kemijski proizvodi za široku potrošnju sa 7,4 posto. Gledano po skupinama proizvoda, pozitivni saldo vanjskotrgovinske razmjene EU-27 s ostatkom svijeta zabilježen je kod kemijskih proizvoda za široku potrošnju (19,5 milijardi eura), specijalnih kemikalija (18,2 milijarde eura) te polimera (8 milijardi eura). S druge strane, veći uvoz od izvoza ostvaren je kod grupe petrokemijskih (-4,8 milijardi eura) i osnovnih anorganskih proizvoda (-1,3 milijarde eura).

Slika 7.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora po državama članicama Europske unije, 2020. (EU-27 = 100%)

Izvor: Izradila autorica prema CEFIC (2022).

Tablica 10.
Izvoz i uvoz kemijskog sektora EU-27 prema glavnim grupama proizvoda u 2020. godini

	Petrokemijski proizvodi	Polimeri	Osnovni anorganski proizvodi	Kemijski proizvodi za široku potrošnju	Specijalne kemikalije
Izvoz, u mlrd. eura	41,5	29,1	12,7	29,0	56,0
%	24,7%	17,3%	7,6%	17,2%	33,3%
Uvoz, u mlrd. eura	46,3	21,0	14,0	9,5	37,8
%	36,0%	16,4%	10,9%	7,4%	29,4%
Saldo vanjskotrgovinske razmjene	-4,8	8,0	-1,3	19,5	18,2

Izvor: Izradila autorica prema CEFIC (2022).

Zaključak i očekivanja

– Nakon što je u 2020. godini zabilježen međugodišnji pad proizvodne aktivnosti sektora prerađivačke [-8,2 posto] i sektora kemijske industrije [-1,2 posto] Europske unije, u 2021. godini uslijedio je njihov oporavak. Sektor prerađivačke industrije Europske unije je u prva tri tromjesečja 2021. godine zabilježio međugodišnji rast od 10,7 posto, a sektor kemijske industrije od 7 posto. Na globalnoj je razini proizvodnja kemijskog sektora tijekom prva tri tromjesečja 2021. godine zabilježila rast od 8,5 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Pritom su najsnažniji međugodišnji rast proizvodnje zabilježile Indija [12,1 posto] i Kina [11,5 posto], dok je najskromniji rast zabilježen u SAD-u. U hrvatskom je gospodarstvu ukupna industrijska proizvodnja u 2021. godini ostvarila međugodišnji rast od 6,2 posto, za razliku od 2020. godine kada je zabilježen međugodišnji pad od 2,7 posto. Industrija plastike i gume je nakon međugodišnjeg pada od 7,5 posto u 2020. godini, u 2021. ostvarila međugodišnji rast od 4,7 posto. Suprotno tome, industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u Hrvatskoj je nakon snažnog međugodišnjeg rasta od 11,3 posto u 2020., u 2021. godini ostvarila snažan pad od 12,9 posto.

Usprkos međugodišnjem padu proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, zaposlenost i plaće ove industrije u 2021. godini bilježe međugodišnji rast od 3 odnosno 3,5 posto. U odnosu na prethodnu godinu, izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2021. godini bio veći za 28,4 posto, a uvoz za 24,5 posto. S druge strane, oscilatorna kretanja proizvodne aktivnosti industrije proizvoda od gume i plastike tijekom 2020. i 2021. godine nisu se negativno odrazila na kretanje plaća, dok je zaposlenost zabilježila pad. U 2021. godini je izvoz industrije plastike i gume na međugodišnjoj razini povećan za 25,8, a uvoz za 25,4 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. godini iznosio je 10,2 milijarde kuna, a proizvoda od gume i plastike 4,8 milijardi kuna.

Doprinos sektora kemijske industrije hrvatskom gospodarstvu vidljiv je i u podacima o BDV-u, zaposlenosti i broju aktivnih poslovnih subjekata. Udio sektora kemijske industrije u BDV-u prerađivačke industrije u 2019. godini iznosio je 7,1 posto, pri čemu je udio industrije kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana iznosio 3,3 posto, a udio industrije gume i plastike 3,8 posto. Ukupan broj zaposlenih u sektoru kemijske industrije u siječnju 2022. godine iznosio je 16.602 ili 7,3 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije. Prema podacima FINA-e za 2020. godinu, poslovni subjekti u kemijskoj industriji čine čak 7,9 posto poslovnih subjekata u prerađivačkoj industriji Hrvatske. Pritom je u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bio aktivan 401 poslovni subjekt, a u industriji gume i plastike 794.

Prema viziji CEFIC-a, europska kemijska industrija će se do sredine ovog stoljeća pozicionirati u samo središte europskog kružnog gospodarstva. Prijelazom na kružno gospodarstvo značajno bi se doprinijelo rješavanju globalnih izazova vezanih uz oskudne resurse, smanjenju emisija stakleničkih plinova putem bolje uporabe i ponovne uporabe i recikliranja materijala koji već postoje u gospodarstvu, smanjenju otpada, stvaranju novih zanimanja i radnih mjesta i poticanju gospodarskog rasta. Ići kružnije znači doprinijeti ispunjavanju Pariškog sporazuma i širih razvojnih ciljeva Programa održivog razvoja Ujedinjenih naroda do 2030. Kemijska industrija može od faze projektiranja proizvoda do zadnje faze kraja životnog ciklusa proizvoda ponuditi inovativna rješenja od kojih koristi ima cijeli kemijski sektor i cijeli vrijednosni lanac, omogućujući industrijama da postanu kružnije. Bilo da je riječ o recikliranju papira, baterije ili plastike, proces je u osnovi kemijski.

Literatura:

CEFIC. [2021]. *Chemical quarterly report (CQR)*. Preuzeto s: <https://cefic.org/app/uploads/2021/12/Cefic-Chemicals-Quarterly-Report-CQR-2021-12-20.pdf>

CEFIC. [2022]. *2022 facts & figures of the European chemical industry*. Preuzeto s: <https://cefic.org/a-pillar-of-the-european-economy/facts-and-figures-of-the-european-chemical-industry/>

Državni zavod za statistiku. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr>

FINA. [2021]. *Financijski izvještaji poduzeća*.

Petrokemija d.d. [2022]. *Godišnje izvješće Petrokemije d.d. za 2021. godinu (nekonsolidirano, nerevidirano)*. Preuzeto s: https://petrokemija.hr/Portals/0/Dokumenti_Kompanija/Financije/IzvjescjePetrokemija2021.pdf?ver=2022-02-23-120107-053

Zagrebačka burza. Preuzeto s: <https://www.zse.hr/>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Ivana Rašić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Trgovina na malo* izlazi u travnju 2022.